

покращити міграційні тенденції, знизити рівень еміграції, сприяти поверненню висококваліфікованих кадрів та молоді.

Аннотація. В даному дослідженні раскрыто общее понятие миграции и понятие трудовой миграции. Выделены факторы влияния на миграционные процессы: экономические, политические, социальные и экологические. В работе проведено исследование миграционных тенденций за весь период существования Украины как отдельного государства и их последствий. Проведен анализ внешней трудовой миграции из Украины в гендерном разрезе, по регионам и по странам, которым украинские граждане отдают предпочтение при трудоустройстве. Приведены основные причины, влияющие на миграционные намерения молодежи страны.

Ключевые слова: миграционные процессы, внешняя трудовая миграция, социально-экономическая нестабильность, рынок труда, оплата труда.

Abstract. This study reveals the general concept of migration and the concept of labor migration. The factors influencing the migration processes are investigated: economic, political, social and environmental. The study of migration trends and their consequences for the entire period of Ukraine's existence as an independent state was carried out. The analysis of external labor migration from Ukraine was carried out from a gender perspective, by regions and by countries where Ukrainian citizens prefer employment. The main reasons affecting the migration intentions of the youth of the country are given.

Key words: migration processes, external labor migration, socio-economic instability, labor market, wages.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. URL : www.ukrstat.gov.ua.
2. Мельник Т. М., Лошенко О. В. Вплив міжнародної трудової міграції на економіку України. Бізнес Інформ. 2016. № 12. С. 29–35.
3. Міграція в Україні: факти і цифри. 2016. URL : <http://www.iom.org.ua>.
4. Марків М. Міжнародна трудова міграція: причини та наслідки. 2016. URL : <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/17871/1/15-Markiv.pdf>.
5. Пітюлич М. І. Новітні тенденції розвитку міжнародної трудової міграції та їх наслідки для України. Наук. вісн. Мукачівського держ. ун-ту. 2014. № 1. С. 96–100.
6. Скільки платять українцям в Польщі. 2018. URL : <http://agro-business.com.ua/agrobusiness/item/11338-skilki-platyat-ukrajintsyam-v-polshchi.html>.
7. Малиновська О. А. Зовнішня міграція громадян України в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів: виклики та шляхи регулювання. Відділ соціальної безпеки, Національний інститут стратегічних досліджень. 2017. С. 14.

УДК 657

РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ОБЛІКУ ЗАПАСІВ ЗА МІЖНАРОДНИМИ ТА ВІТЧИЗНЯНИМИ СТАНДАРТАМИ

Ю. В. Сторожук, О. О. Разборська

Анотація. У дослідженні проаналізовані особливості регламентації обліку запасів за національними та міжнародними стандартами. Значна увага приділена питанням розбіжностей у класифікації запасів, їх дооцінці, складі інформації фінансової звітності, особливостях обліку біологічних активів. За результатами дослідження зроблені висновки, намічені перспективи подальших досліджень.

Ключові слова: облік, запаси, стандарт, П(С)БО, МСБО.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Насьогодні законодавчими нормами України визначено обов'язковість переходу на МСБО і складання фінансової звітності за МСФЗ на кінець поточного року для вітчизняних підприємств [1, 2].

Відповідно значно зростає кількість вітчизняних підприємств, що використовують міжнародні стандарти при підготовці своєї фінансової звітності. При цьому національні положення (стандарти) залишаються чинними обліковими регуляторами. Тому актуальним є питання порівняльного аналізу П(С)БО та їх міжнародних аналогів. Особливо це

стосується такої облікової ділянки, як запаси, з урахуванням їх питомої ваги в активах вітчизняних виробничих підприємств.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Особливості обліку запасів за національними та міжнародними стандартами досліджували такі автори як М. Скрипник, А. Галатенко, С. Сирцева, А. Криклива, Р. Співаченко, С. Малютяк та інші [3–5]. Однак з урахуванням оновлених законодавчих вимог у відповідності до міжнародних стандартів фінансової звітності проблеми обліку запасів потребують подальших досліджень.

Мета статті. Метою даного дослідження є аналіз особливостей обліку запасів за національними та міжнародними стандартами з точки зору пошуку напрямів удосконалення національної облікової системи.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Основними обліковими регламентами запасів є вітчизняний П(С)БО 9 та МСБО 2 [6, 7]. Їх порівняльний аналіз дозволив констатувати майже уніфікований методичний підхід до обліку запасів, однак для повної гармонізації цих стандартів є необхідним уточнення питання деталізації інформації про запаси у фінансових звітах.

Згідно з п. 6 П(С)БО 9 «Запаси» запаси включають:

«– сировину, основні й допоміжні матеріали, комплектуючі вироби та інші матеріальні цінності, що призначені для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, розподілу, передачі, обслуговування виробництва й адміністративних потреб;

– незавершене виробництво у вигляді не закінчених обробкою і складанням деталей, вузлів, виробів та незакінчених технологічних процесів. Незавершене виробництво на підприємствах, в установах, що виконують роботи та надають послуги, складається з витрат на виконання незакінчених робіт (послуг), щодо яких підприємством/установою ще не визнано доходу;

– готову продукцію, що виготовлена на підприємстві, в установі, призначена для продажу і відповідає технічним та якісним характеристикам, передбаченим договором або іншим нормативно-правовим актом;

– товари у вигляді матеріальних цінностей, що придбані (отримані) та утримуються підприємством/установою з метою подальшого продажу;

– малоцінні та швидкозношувані предмети, що використовуються протягом не більше одного року або нормального операційного циклу, якщо він більше одного року;

– поточні біологічні активи, якщо вони оцінюються за цим Положенням (стандартом), а також сільськогосподарська продукція і продукція лісового господарства після її первісного визнання» [6].

Згідно п. 37 МСБО 2, запаси поділяються на: «товари, сировину, матеріали, незавершене виробництво, готову продукцію» [7]. Отже у П(С)БО 9 міститься більш детальний перелік запасів, що пояснюється більш загальним характером МСБО.

Втім ситуація змінюється щодо розкриття інформації у фінансових звітах: згідно з вимогами МСБО у фінансових звітах необхідно розкривати інформацію стосовно даних про суму запасів, визнаних витратами протягом звітного періоду, а в національних стандартах така вимога відсутня. Ми вважаємо, що було б доречно розкривати цю інформацію у фінансових звітах вітчизняних підприємств. Також МСБО 2 має вимогу щодо розкриття інформації про суми уцінки запасів у звітному періоді під час переоцінки. У П(С)БО 9 лише йде мова про розкриття даних про суми збільшення чистої вартості реалізації запасів, які раніше були уцінені. Суперечливість цієї ситуації полягає у тому, що МСБО вимагають розкривати більше інформації про фінансовий стан запасів, аніж П(С)БО, хоча міжнародні стандарти надають більше «свободи» ведення бухгалтерського обліку.

Згідно з МСБО 2 «Запаси» підприємство може створювати резерв забезпечення за твердими контрактами, проте у національних стандартах така інформація відсутня. Тому було б доцільно в П(С)БО 2 додати це положення, адже таким чином з'являється

можливість регулювати ситуацію, коли запаси необхідно оцінити за ціною контракту, незважаючи на зміну чистої вартості реалізації.

Порівняльний аналіз П(С)БО 9 та МСБО 2 дозволив звернути увагу на ще одну суперечність. Згідно п. 33 МСБО 2 у разі дооцінки раніше уцінених запасів буде проводитися сторнування раніше визнаних витрат. П(С)БО 9 в свою чергу в такому випадку рекомендується не сторнувати суми дооцінки, а визнати інший операційний дохід, що збільшує вартість цих запасів, яка є більш логічно з облікового погляду. Адже метод «сторно» можна використовувати, коли об'єкт дооцінюється або уціняється в одному звітному періоді. Таке сторнування може призвести до викривлення інформації про суми витрат звітного періоду, адже неможливо зменшити витрати звітного періоду на суму витрат минулого звітного періоду.

У ситуації, коли матеріали, які утримуються для виробництва запасів втратили свою первісну вартість, МСБО 2 передбачає не проводити уцінку запасів до рівня чистої вартості реалізації, що зазначено у п. 32: «матеріали та інші допоміжні матеріали, утримувані для виробництва запасів, не списуються частково нижче собівартості, якщо очікується, що готова продукція, виготовлена з них, буде реалізована за собівартістю або вище собівартості. Проте, коли падіння ціни матеріалів вказує на те, що собівартість готової продукції буде вищою за чисту вартість реалізації, матеріали частково списуються до чистої вартості реалізації». У П(С)БО 9 «Запаси» така ситуація не розглядається, тому є вірогідність, що, до таких видів запасів буде застосований загальний підхід, який не відповідає вимогам МСБО 2.

Протиріччя міжнародного та національного рівнів регламентування також зустрічаються у таких нормативних документах, як П(С)БО 30 «Біологічні активи» та МСБО 41 «Сільське господарство» [8, 9]. Як зазначає С. Я. Дементьєва, «основними причинами відмінності МСБО 41 та П(С)БО 30 є недосконалість ринкових відносин в Україні, суперечливість законодавства, майже механічне використання міжнародних моделей, порушення традиційної цілісності системи обліку» [10].

П(С)БО 30 «Біологічні активи» має галузеву спрямованість і призначений для підприємств, які здійснюють сільськогосподарську діяльність. Визначення поняття «Біологічні активи» у П(С)БО 30 представлено більш конкретизовано, аніж у МСБО 41: «Біологічний актив – рослина чи тварина, яка в процесі біологічних перетворень здатна давати сільськогосподарську продукцію або додаткові біологічні активи, а також приносити в інший спосіб економічні вигоди». У МСБО 41 біологічні активи визначаються, як живі рослини чи тварини. Така ж ситуація спостерігається при визначенні поняття «Сільськогосподарська діяльність». Згідно П(С)БО 30 «Біологічні активи»: «Сільськогосподарська діяльність – процеси управління біологічними перетвореннями з метою отримання сільськогосподарської продукції та/або додаткових біологічних активів». Згідно МСБО 41 сільськогосподарська діяльність має ряд характеристик: здатність до змін біологічних активів, управління цими змінами, вимірюваність цих змін. Розбіжності у тлумаченні понять представлених стандартів не можна назвати суттєвими для визначення фінансового результату.

Важливо звернути увагу на особливості визнання біологічних активів, зазначені у цих стандартах, адже умови визнання біологічних активів значно впливають на формування фінансового результату. Так у П(С)БО 30 біологічний актив визнається активом, якщо існує ймовірність отримання підприємством у майбутньому економічних вигод, пов'язаних з його використанням, та його вартість може бути достовірно визначена. Тобто у національному стандарті визначені лише умови визнання біологічних активів. У міжнародному стандарті зазначені також елементи, які можуть забезпечувати ці умови – біологічний актив визнається активом, якщо підприємство контролює його в результаті минулих подій, а «свідченням контролю може бути, наприклад, юридично оформлене право власності на худобу та наявність тавра або інших міток худоби під час її придбання, народження або відлучення, маркування худоби» [8].

В МСБО 41 також розкривається інформація про визнання доходів від державних субсидій, про що не говориться в П(С)БО 30: «Якщо державний грант, пов'язаний з біологічним активом,

оціненим за його справедливою вартістю мінус витрати на продаж, умовний, зокрема коли державний грант вимагає від суб'єкта господарювання не займатися певним видом сільськогосподарської діяльності, тоді суб'єктові господарювання слід визнавати державний грант у прибутку або збитку тоді і лише тоді, коли умови надання державного гранту виконані» [9]. Прикладами умовних державних грантів є гранти, які вимагають, щоб підприємство не займалося певним видом сільськогосподарської діяльності протягом певного терміну. Це означає, що такі гранти не визнаються доходом, поки не минув цей строк. Ми вважаємо, що було б доречним розкриття цього питання у національних стандартах, адже відображення доходів від цільового фінансування впливає на прибуток підприємств.

Існують певні розбіжності при визначенні справедливою вартості активу. Так у П(С)БО 30 «Біологічні активи» йде мова про те, що справедлива вартість біологічних активів ґрунтується на цінах активного ринку. За відсутності активного ринку визначення справедливої вартості біологічних активів і сільськогосподарської продукції здійснюється за: останньою ринковою ціною операції з такими активами, ринковими цінами на подібні активи, додатковими показниками, які характеризують рівень цін на біологічні активи і сільськогосподарську продукцію. У разі відсутності інформації про ринкові ціни на біологічні активи справедлива вартість визначається за теперішньою вартості майбутніх чистих грошових надходжень від активу, обчисленою згідно з П(С)БО 28 «Зменшення корисності активів». Тобто П(С)БО 30 «Біологічні активи» рекомендує визначати справедливу вартість активів за теперішньою вартістю майбутніх чистих грошових надходжень від активу. МСБО 41 «Сільське господарство» детально розкриває методику визначення вартості майбутніх чистих грошових надходжень, у П(С)БО 30 така методика відсутня. Суть її полягає у наступному: при визначенні очікуваних грошових потоків підприємству слід: враховувати стан та місцезнаходження біологічного активу; не враховувати грошові потоки для фінансування активів; враховувати можливі зміни в очікуваних грошових потоках.

Таким чином, у результаті порівняльного аналізу П(С)БО 30 «Біологічні активи» та МСБО 41 «Сільське господарство» було виявлено розбіжності у тлумаченні понять, підходах до визначення справедливої вартості та у особливостях визнання біологічних активів, які потребують доопрацювання у національних стандартах бухгалтерського обліку. Це дозволить відображати звітні фінансові результати діяльності сільськогосподарських підприємств згідно з міжнародними вимогами, що стане основним напрямом формування зрозумілої облікової інформації для її користувачів.

Висновки. За результатами аналізу нормативно-правового регулювання обліку запасів за вітчизняним і міжнародним законодавством можна зробити наступні висновки:

1. Існуючі протиріччя у вітчизняних та міжнародних облікових регламентах погіршують ефективність управління оборотними активами вітчизняних підприємств, зокрема запасами, що вимагає їх урегулювання шляхом забезпечення єдиного підходу.

2. Обґрунтована доречність удосконалення П(С)БО 9 щодо відображення у фінансових звітах сум уцінки запасів у звітному періоді під час переоцінки; оцінки матеріалів, які утримуються для виробництва запасів та втратили свою первісну вартість, створення резерву забезпечення за твердими контрактами за допомогою використання МСБО 2.

Пошук шляхів вдосконалення обліку в Україні на основі закордонного досвіду буде напрямом подальших наукових досліджень.

Аннотація. В исследовании проанализированы особенности регламентации учета запасов по национальным и международным стандартам. Значительное внимание уделено вопросам разногласий в классификации запасов, их дооценке, составе информации финансовой отчетности, особенностях учета биологических активов. По результатам исследования сделаны выводы, намечены перспективы дальнейших исследований.

Ключевые слова: учет, запасы, стандарт, П(С)БУ, МСБУ.

Abstract. The study analyzed the peculiarities of the regulation of inventory accounting according to national and international standards. Considerable attention is paid to the issue of differences in the classification of stocks,

their revaluation, the composition of information financial reporting, the characteristics of accounting for biological assets. According to the results of the research, conclusions are drawn, prospects for further research are outlined.

Key words: accounting, stocks, standard, PAS, IAS.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»: затверджений Верховною Радою України (зі змінами і доповненнями) від 16.11.2018 р. №996-XIV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

2. «Про затвердження перекладу таксономії фінансової звітності за міжнародними стандартами фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 07.12.2018 № 983. URL : <https://www.minfin.gov.ua/news/view/pro-zakhody-shchodo-skladannia-finansovoi-zvitnosti-na-osnovi-taksonomii-finansovoi-zvitnosti-v-iedynomu-elektronnomu-formati?category=mizhnarodni-standarti-finansovoi-zvitnosti&subcategory=taksonomiia>

3. Скрипник М. І., Галатенко А. М. Сучасний підхід до організації обліку запасів на підприємстві. Ефективна економіка. 2015. № 11. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4485>.

4. Сирцева С. В., Криклива А. С., Співаченко Р. О. Облік запасів за національними та міжнародними стандартами бухгалтерського обліку: порівняльний аспект. Глобальні та національні проблеми економіки. 2015. Випуск 5. С. 1031–1035.

5. Малютяк С. Облік запасів: деякі нюанси застосування П(С)БО та МСБО. Аудитор України. 2015. № 7–8 (236–237). С. 50–53.

6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: наказ Міністерства фінансів України від 20.10.99 р. № 246. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>.

7. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку (IAS) 2 «Запаси». URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_021.

8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи»: наказ Міністерства фінансів України від 18.11.05 р. № 760. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05>.

9. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку (IAS) 41 «Сільське господарство» URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_027.

10. Дементьєва С. Я. Ляляскина Е. А. Проблеми формування фінансових результатів на сільськогосподарських підприємствах. Вісник ЖДТУ. 2010. № 4(54). С. 322–323.

УДК 2964

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ В МІЖНАРОДНІЙ БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ

О. І. Халевський, М. Л. Варламова

Анотація. В статті проведена оцінка поточного стану, особливостей і перспектив цифрової трансформації міжнародної банківської сфери. У статті висвітлено теоретичні основи цифрової трансформації, визначено основні її напрямки в міжнародній банківській сфері та проблеми що пов'язані з нею. Значна увага приділена характеристиці впливу цифрової трансформації на трудові ресурси в світі та в Україні.

Ключові слова: технологія, трансформація, цифровізація, цифрова трансформація, блокчейн, штучний інтелект, банкінг.

Актуальність теми дослідження. У сучасних умовах розвитку світового господарства цифрова трансформація охопила усі сфери економіки, в тому числі й банківську. Вона надає нові можливості банкам з підвищення своєї конкурентоспроможності, збільшення кількості клієнтів та прибутків. Деякі технології, після успішного застосування, поширюється й на інші сфери, що стимулює технологічний процес та збільшує кількість інновацій, але разом з позитивними наслідками виникають і можливі ризики для різних сфер економічного та соціального розвитку.

Цифровій трансформації присвячені праці як окремих дослідників, так і фінансових організацій. Серед актуальних досліджень можна відмітити праці Дж. Кронка, Б. Кінга, П. Зіля, С. Волосовича, В. Діордієва, В. Апалькової, С. Циганова, статі Global Finance, The Economic Times та Zacks, так і звіти Світового банку. Незважаючи на значні нароби у